

Konsums verksamhet i Nedansjö

under sjuttiofem år

Det är i dagarna 75 år sedan Nedansjö fick sin första konsumverksamhet. GÖSTA LUNDBERG, Enskede, som var föreståndare i Nedansjö-Konsum under några år på 1940-talets början - firmanamnet var på den tiden Nedansjö Arbetares Hushållsförening - presenterar här en koncentrerad historik med glimtar från den blygsamma starten och den många gånger problemfyllda fortsättningen.

I början av januari 1902 bildades Nedansjö Arbetares Hushållsförening på initiativ av från Skönvik inflyttade vänner och vilka sysselsattes vid Nedansjö Träsliperi.

Skönviks AB förskotterade startkapitalet kr 1.500 mot rätten att vid varje avlöningstillfälle få innehålla en lista av de anställda som tecknat sig för medlemskap. Och det var 22 st. För att bli medlem i föreningen föreskrev stadgarna en inträdesavgift av 25 öre samt en andelsavgift å 30 kr, som skulle till fullo vara inbetald inom ett år.

Bolaget upplät också lokal, som innehafvs av en enskild köpman, samtidigt som ett mindre varulager övertogs från en annan firmas filial, just i Nedansjö.

I slutet av april 1902 kunde så affärsverksamheten starta under blygsamma förhållanden. Den drivande kraften i förberedelsearbetet och tillskyndaren till Skönviksbolagets välvillighet och engagemang var inspektör C G Thors. Trots allt tillmötesgående hade bolaget dock ej någon bestämmanderätt över föreningen vars styrelse utgjordes av bolagsanställda.

Det par namn till får anses berättigt att omnämna. Det är J Edvard Olsson (sedermera Skönvik och Konsum Timrå efter sammanslagningen) som från år 1903 till 1911 var föreståndare, med begränsade rättigheter (som t ex ej fick vara kassör) - och

Konsum i Hemgraven på 40-talet.

med ordning och reda ledde föreningen i skiftande, svåra situationer. Den andre var rättare J A Bergman, vilken under åren 1903 till 1920 var styrelseledamot och just kassör i föreningen.

Omsättningen som började med 38.000 första året var år 1911 (alltså efter 10 år) uppe i 86.000 kronor. Återbäringen pendlade kraftigt. Sålunda förekom det år då ingen "utdelning" kunde ske för att ett år senare möjliggöra 5% ja till 12% återbäring. Men den förmånen åtnjöt dock ej kunder som "ville stå utanför". För dessa medgavs endast 5% i kundrabatt. Medlemsantalet hade en gynnsam utveckling då efter 10 års verksamhet 80-talet fanns med. Sålunda hade den skotsbefolkningen alltmer insett nyttan av en egen förmedlingsverksamhet och börjat gå in som medlemmar.

Kreditfrågan var under många års verksamhet ett ständigt återkommande problem. I denna bygd, som många andra i distriktet, var det vintertid som sysselsättningsproblemen gav sig tillkänna. Och så hjälptes många som var i verkligt kläm. Återbäringen blev den pant som räddade situatio-

nen. Förluster kunde dock ej undvikas och skärpta regler utfärdades rätt många gånger.

År 1909 drabbades föreningen av en butiksbrand som ej orsaken till kunde förklaras. På nytt kom Skönviks AB in som hjälpare med renoveringen och föreningen kunde först 1911 komma in i tidsenlig butik igen. Hyran var nu kr 50 per år - också detta en generös gest från bolagets sida. Först år 1920 kunde Hushållsföreningen "friköpa" sig och bli fastighetsägare. Priset till bolaget var 1000 kronor - men så följde en tillbyggnad av föreståndarebostaden och en ny butiksrenovering som tog många tusen ur den hårt ansträngda ekonomin.

Framställningar från olika håll om filialer resulterade år 1924 till att butik 2 öppnades i Kvarnsveden. Denna fick en kort tillvaro ty efter ett år drogs den in. Nedansjöby fick sin butiksfilial år 1934 - inhyrd i Bystugans då nya Bygdegård eller Folkets Hus och som föreningen blev ägare av år 1943. I mars 1947 startades så en filial i Hällsjö, som rönt samma öde som uppe i Kvarnsveden efter några år - den kunde ej ekonomiskt bära sig med hänsyn till den låga omsättningen.

Ett 15-tal föreningsföreståndare anställdes från startåret 1902 till år 1951 då Hushållsföreningen (Konsum) uppgick i Konsum Matfors för att senare ingå som en länk i den regionala storföreningen Konsum Västernorrland med central ledning i Sundsvall. Allt i takt med tidsutvecklingens krav på effektivitet.

Bland lokala aktiviteter kan nämnas kvinnogillesverksamhet, husmodersgymnastik samt studieverksamhet av varierande slag.

Den kooperativa samhällsriktigheten i Nedansjöområdet har varit föredömligt god.

Bystugans fastighet i Nedansjöby 1943.